

# ENTEĞRE RAPORLAMA: YENİ BİR RAPORLAMA PERSPEKTİFİ\*

Yrd. Doç. Dr. Sibel KARĞIN\*\*  
Yrd. Doç. Dr. Hakan ARACI\*\*\*  
Doç. Dr. Hüseyin AKTAŞ\*\*\*\*

## ÖZET

Entegre raporlama, işletmenin finansal performansı, stratejileri ve yönetsel faaliyetleri ile çevresel, sosyal ve ekonomik yapı arasındaki ilişkiyi yansıtmaktadır. Diğer bir ifade ile entegre rapor, işletmenin faaliyetlerine dair finansal raporları ve sürdürülebilirlik raporlarının entegre sunulduğu rapordur. Entegre raporlamanın sunduğu bilgiler işletmelerin sürdürülebilir kararlar almasına yardım eder. Aynı zamanda entegre raporlama, finansal tablo kullanıcılarının karar verme süreçlerinde önemli bir bilgi kaynağıdır. Bu nedenle Uluslararası Entegre Raporlama Komisyonu öz, belirgin ve kapsamlı entegre raporlama çerçevesinin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Bu çalışmada, entegre raporlamanın içeriği ve dünyadaki uygulamaları değerlendirilmektedir. Ayrıca Türkiye’de entegre raporlama uygulaması önerilmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Entegre Raporlama, Kurumsal Sürdürülebilirlik, Finansal Raporlama, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Sürdürülebilirlik.

**Jel Kodlar:** M40, M41.

## INTEGRATED REPORTING: A NEW REPORTING PERSPECTIVE

### ABSTRACT

Integrated reporting reflects the linkages between organization’s financial performance, strategy, and governance activities and environmental, social, and economic structure. In other words, an integrated report provides

\* Bu çalışma “1st International Conference on Sustainable Business and Transitions for Sustainable Development”da sunulmuştur.

\*\* Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, sibel.kargin@bayar.edu.tr

\*\*\* Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, hakan.araci@cbu.edu.tr

\*\*\*\* Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, huseyin.aktas@cbu.edu.tr

financial reports reflecting business activities and sustainability reports together in an integrated way. Information provided by integrated reporting helps firms to take sustainable decisions. Integrated reporting is an important information source for financial report users in their decision making process as well. Therefore International Integrated Reporting Committee aims to structure a concise, clear, and comprehensive integrated reporting framework. In this study, the content of integrated reporting and its applications in the world have been examined. In addition, the implementation of integrated reporting in Turkey has been recommended.

**Keywords:** Integrated Reporting, Corporate Sustainability, Financial Reporting, Sustainability Reporting, Sustainability.

**JEL Codes:** M40, M41.

## 1. GİRİŞ

İşletmelerin faaliyetlerine ait bilgiler toplumun birçok kesimini yakından ilgilendirmektedir. Özellikle işletmelerin fon ihtiyaçlarını karşılamada önemli işlevleri olan menkul kıymet yatırımcıları, borç veren mali kuruluşlar, sunulan mal ve hizmetlerini talep eden müşteriler, tedarikçiler gibi ilgili kesimler, işletme ile ilgili bilgileri kararlarında kullanırlar. Kısaca finansal tablo kullanıcıları olarak değerlendirilen bu kesimlerin mali konularla ilgili her detayı bilmeleri, fonların etkin kullanımı ve kaynak kullanım ve dağılımının verimli olmasına katkıda bulunması için oldukça önemlidir. Özellikle bir yatırımcı ya da borç veren, işletmenin mali durumuna ilişkin parametrelere odaklanmakta ve karar sürecinde bunları dikkate almaktadır. Ancak, bir işletmenin sadece finansal verileri ile değerlendirilmesi yeterli görülmemekte, finansal olmayan bilgilerinin edinilmesinin önemi kabul edilmektedir. Bu yaklaşım entegre raporlamanın gereğini doğurmuştur.

“Tek Rapor (One Report)” olarak da adlandırılan entegre rapor, işletmenin faaliyetlerine dair finansal raporların ve sürdürülebilirlik raporlarının tek bir rapor olarak sunulduğu rapordur. Entegre raporlamanın sürdürülebilirlik (finansal olmayan) ve finansal yönü bulunmaktadır.

İşletmelerin sundukları mal ve hizmetlerin nasıl bir süreçten geçtiği ve bu sürecin sürdürülebilirlik boyutu, önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürdürülebilir bir işletme ve üretim yaşamı birçok açıdan önemlidir. “Şirketlerin sürdürülebilirlik performansının ölçülmesi için finansal verilerin tek başına değerlendirilmesi hatalı bir tablo çizebileceği gibi, karbon salımları, su,

enerji ve hammadde kullanımı, tedarik zincirinin yönetimi gibi diğer unsurların dışarıda bırakıldığı bir raporlama da aynı sorunu yaratacaktır. Öncelikle yatırımcıların ve diğer paydaşların bir şirketin risk analizini yapabilmesi ve kurumsal performansını tam olarak anlaması için, finansal veriler ve finansal olmayan bilgiler arasında ilişki kurması gerekir. Bu nedenle, sürdürülebilirlik konuları ile bunların mali etkileri arasındaki ilişkiyi belirterek, sürdürülebilirlik raporlaması ile finansal raporlamanın entegre bir şekilde hazırlanması, günümüzde giderek artan bir şekilde yeni raporlama formatı olarak kullanılmaktadır.”

Son zamanlarda entegre raporlamaya ilişkin gelişmeler sürdürülebilirlik ile ilgili konuların finansal bilgilere paralel bir şekilde raporlanmasını, muhasebe ölçümlerine yansıtılarak finansal raporlarda sunulmasını veya her ikisinin birlikte uygulanmasını gerekli kılmaktadır (Gary ve diğerleri 2011, 101).

Ağustos 2010’da Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu (IIRC) önemli bir karar alarak, sürdürülebilirlik muhasebesi için raporlama çerçevesi oluşturmaya karar vermiştir (Eccles ve Armbrester 2011, 13).

2008 yılında ve daha sonraki yıllarda, ilk entegre raporlama yapan işletmeler olarak Amerikan işletmeleri United Technologies Corporation, Electric Power, Southwest Airlines, Fransız sigorta işletmesi AXA, Alman kimya işletmesi BASF, İsviçre ilaç işletmesi Novartis ve Hollandalı Van Ganswinkel Group sayılmaktadır. 2010’da Küresel Raporlama Girişimi’ne (Global Reporting Initiative-GRI) göre 160 işletme entegre rapor hazırlamıştır (Eccles ve Armbrester 2011, 13-14).

Finansal raporlama genel olarak zorunlu bir uygulama iken, finansal olmayan bilgilerin raporlanması uygulamaları isteğe bağlı olarak gerçekleştirilebilmektedir.

Türkiye’de finansal raporlamanın geçmişi eskidir ve uygulamalar uluslararası gelişime paralel olarak yapılmaktadır. Türkiye Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) uygulamalarında birçok ülke gibi gelişmeleri anlık olarak izlemekte ve uygulamaktadır. Ancak, sürdürülebilirlik raporlaması yaygın ve düzenli olarak yapılmamaktadır. Küresel Raporlama Girişimi (GRI) Endeksi’ne kayıtlı sürdürülebilirlik raporları hazırlayan işletmelerin varlığı bu konuya ilginin arttığını göstermektedir. Belirtmek gerekir ki, sürdürülebilirlik raporlaması konusu henüz gelişmekte iken, entegre raporlama ile ilgili çalışmalar beklenen düzeyin altında kalabilir.

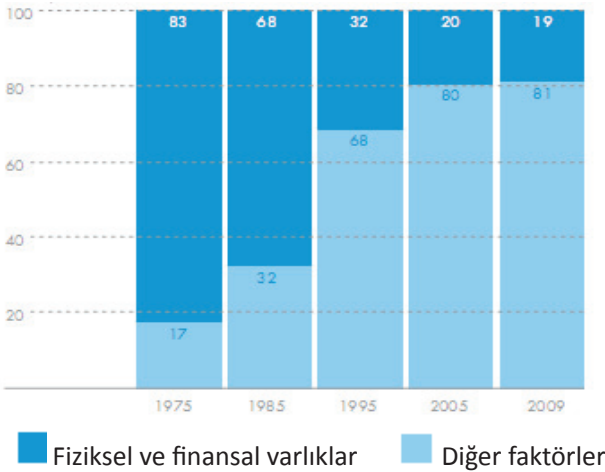
Bu çalışma yapılırken, Türkiye’de entegre raporlama ile ilgili ön plana çıkan akademik çalışmalara rastlanmamıştır. Entegre raporlama konusunda ya-

pılan ilk akademik çalışmalardan olan bu çalışmada, entegre raporlamanın anatomisi anlatılarak, dünyadaki uygulamalar, entegre rapor çerçeveleri sunulmakta ve son olarak Türkiye'deki durum izah edilmektedir.

## 2. ENTEGRE RAPORLAMANNIN GELİŞİMİ

Halka açık işletmelerin finansal raporlama zorunluluğu, 1933 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde yasal düzenlemelerle (Securities Act 1933) birlikte başlamıştır. Potansiyel yatırımcıların işletme hakkında yeterli bilgi sahibi olarak (bilgilendirilmiş) kararlar vermeleri için bu gerekli görülmüştür. Aynı işletmeler 1990'ların başından itibaren gönüllü olarak sürdürülebilirlik raporlaması yapmaktadır. Gelişen ekonomik ilişkiler, çevresel ve sosyal faktörler daha fazla bilginin karar vericiler için gerekli olduğu sonucunu doğurmuş, bu da entegre raporlamaya giden süreci başlatmıştır.

Küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan ekonomik değişimler ve tedarik zincirlerindeki bağımlılık durumu, gelişen teknoloji, hızla büyüyen nüfus ve artan küresel tüketim nedeniyle dünya değişmektedir. Hızlı değişen ekonomik, sosyal ve çevresel dinamikler işletmeler ile ilgili daha fazla bilgi edinilmesini gerekli kılmaktadır. Zira değişim işletmelerin yapılarını da etkilemektedir. Şekil 1'de sunulduğu gibi 1970'lerde işletmeler fiziki varlık ağırlıklı iken (%83), 2009'a geldiğimizde bu oran %20'nin altına düşmüştür. İşletmelerin maddi duran varlıklarını finansal tablolarda görmek mümkün iken, maddi olmayan varlıkların ancak bazılarını görmek mümkün olmaktadır. Oysa 2000'li yıllarda maddi olmayan varlık payları artmış ve bunların bilinmesi zorunlu olmuştur (IIRC 2012, 4).

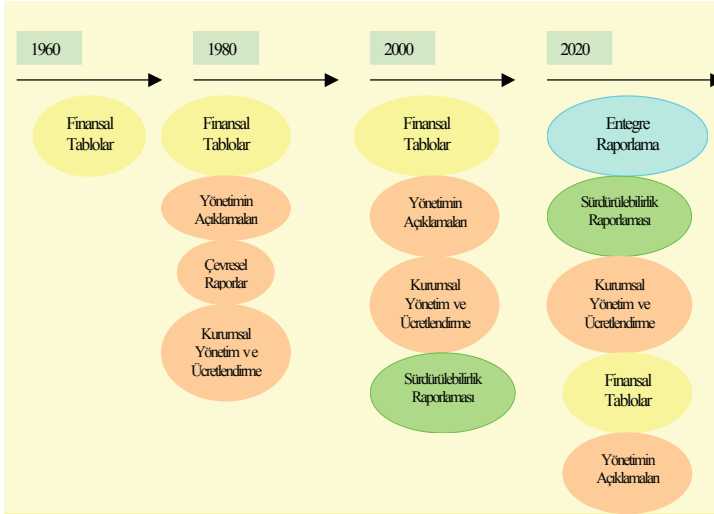


Kaynak: IIRC 2012, "Towards integrated reporting, communicating value in the 21st century", s. 4.

Finansal raporlama, endüstri döneminin raporlaması olarak kabul edilmekle birlikte işlevi ve önemi devam etmektedir. Ancak değer yaratma zincirini yansıtmakta yeterli değildir. Faaliyetler kompleks hale geldikçe bu farklılık daha da önemli hale gelmektedir (IIRC 2012, 4).

Finansal raporlama ile başlayan kurumsal raporlamanın gelişimi, 2020’li yıllara doğru detaylı ve çeşitlilik arz eden raporlarla devam etmektedir (Şekil 2). Sürdürülebilirlik raporlaması 2000’li yıllarda, entegre raporlama ise 2010’lu yıllarda kurumsal raporlamaya katılmaktadırlar. Şekle göre, 2020’li yıllarda, entegre raporlama etki ve kapsam olarak finansal raporların bir adım önüne geçmektedir.

**Şekil 2. Kurumsal Raporlamanın Gelişimi**



Kaynak: IIRC 2012, “Towards integrated reporting, communicating value in the 21st century”, s. 6-7.

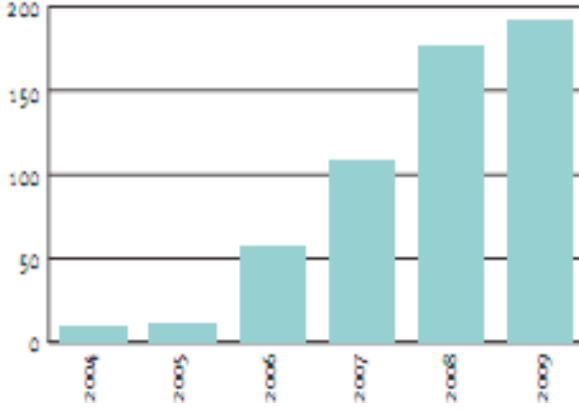
### 3. ENTEGRE RAPORLAMA

Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu entegre raporlamayı şu şekilde tanımlamaktadır: Entegre raporlama örgütün stratejisi, kurumsal yönetim ve finansal performans ile sosyal, çevresel ve ekonomik çevresi arasındaki ilişiyi gösteren yeni bir raporlama yaklaşımıdır<sup>1</sup>. Tanımdan hareketle entegre raporlama bir anlamda, herhangi bir işletmenin finansal boyutunu oluşturan faaliyetler ile finansal olmayan kısmını oluşturan olaylar arasında ilgi kurularak ortak bir bilgi seti oluşturulmasıdır. Bu nedenle “Tek Rapor” olarak da adlandırılmaktadır. Amaç bu bilgi setinin yatırımcılar, borç veren-

1 <http://www.theiirc.org/>, 2012.

ler gibi bütün paydaşların işletmenin performansını daha iyi anlamalarını sağlamaktır. Kısaca entegre raporlama (ER), finansal raporlama (FR) ve sürdürülebilirlik raporlamasının (SR) karışımı veya toplamından oluşmaktadır (White 2010, 29).

Entegre raporlama oldukça yeni bir raporlama olması nedeniyle yayımlanan rapor sayısı da az olmaktadır (Şekil 3). Ancak rapor sayıları her geçen gün artmaktadır.



Kaynak: CRRA 2010, CRReporting Awards'10, Global Winners & Reporting Trends, Nisan, s. 5.

Entegre raporlamanın yararları şu şekilde sıralanmaktadır (Kanzer 2010, 46-47):

- Entegre raporlama birçok analistin tek başına dikkate almadığı sürdürülebilirlik raporunu finansal verilerle ilgisini kurarak analizcilerin dikkatine sunabilmektedir.
- Entegre raporlama kurumsal sürdürülebilirlik performansının işletmenin sadece bu konu ile ilgili bölümünde kalmış bir olay olmadığını ortaya koymaktadır. İşletmenin değeri ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişki doğru bir şekilde belirtilip ölçülebildiği zaman bu konu üst yönetimin ilgi alanına daha fazla girebilir.
- Entegre raporlama doğru bir şekilde yapılırsa finansal ve sürdürülebilirlik performanslarını arttırır ve bu iki konunun birbirine bağlı olduğunu ortaya koyar.

Entegre raporlamanın zorlukları ise şu şekilde belirtilmektedir (Jeyaretnam ve Siddle 2010, 35-36; IIRC 2012, 5):

- Gerek finansal raporlar gerekse sürdürülebilirlik raporlarının uzun olması nedeniyle okunmadıkları önemli eleştiri konusu olmaktadır. Dolay-

sıyla entegre raporlar ile bu iki bilgi seti bir araya getirilirken bu eleştirinin dikkate alınması gerekir.

- Unutulmamalıdır ki finansal raporlamanın geçmişi 150 yılı bulmakta, sürdürülebilirlik raporlama ise son 15 yılın ürünü olarak kabul edilmektedir. Bu iki farklı geçmiş zaman sürelerine sahip raporlardan güçlü tek rapor üretmek zor olabilir.
- Yatırımcıların sürdürülebilirlik raporlarının sunduğu bilgilerden ne kadar çok yararlandığına dair önemli bulgular olsa da, karar verme aşamasında gerekli detayları sağlamadığı görüşü de bulunmaktadır.
- Yapılan bir araştırmaya göre dünyadaki en büyük işletmelerin CEO'larının %96'sı sürdürülebilirlik konusunun işletmenin temel stratejilerinde ve faaliyetler ile ilgili kararlarda yer alması gerektiğine inanmaktadırlar. Ancak görünen şudur ki; halka açık işletmelerin ancak %21'i sürdürülebilirlik içeren bilgi yayımlamaktadırlar.

### 3.1. Entegre Raporlama ile İlgili Kuruluşlar

Entegre raporlamanın gelişimi ve işletmelerin gündemine girmesi oldukça yeni sayılır. Kurumsal sorumluluk raporlaması ile ilgili yapılan uluslararası bir araştırmaya göre, "entegre" kelimesinin kurumsal sorumluluk (KS) (Corporate Responsibility – CR) yazınına son üç yılda girdiği belirtilmektedir (KPMG 2011, 23).

Entegre raporlama ile ilgili gelişmelerin ön plana çıkmasında bazı kurum ve kuruluşların etkisi önemli olmuştur. Bunlar arasında Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative, GRI), Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants, IFAC) ve bunların öncülüğünde oluşturulan Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu (IIRC) yer almaktadır.

#### 3.1.1. Küresel Raporlama Girişimi

Küresel Raporlama Girişimi (GRI) bütün dünyada kapsamlı sürdürülebilirlik raporlaması ile ilgili çerçevelerin oluşturulmasını sağlayan, bilgisayar ağı ortamında faaliyette bulunan bir kuruluştur. Sisteme işletmeler, sivil toplum kuruluşları, insan kaynakları, akademik ve profesyonel kurum ve kuruluşlar katılabilir. Bu kurum ve kuruluşlar GRI'nın belirlediği kılavuza göre (G3 ve G4 Sürdürülebilirlik Raporlama Kılavuzu) hazırladıkları sürdürülebilirlik raporlarını çeşitli seviyelerde oluşturulan veri tabanına (Sustainability Disclosure Database) kaydederek onay alabilmektedirler<sup>2</sup>.

<sup>2</sup> <http://database.globalreporting.org/>, 2012 ve KPMG, 2011, "International survey of corporate responsibility reporting", s. 21.

### 3.1.2. Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu

Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu, 2010 yılında küresel entegre raporlama çerçevesini geçerli kılmak amacıyla kurulmuştur. Kurulun kurulmasına IFAC, GRI ve “Prince of Wales Accounting for Sustainability Project” öncülük etmiştir. Komitede hem finansal hem de sürdürülebilirlik raporlama formatı kullanan temsilciler bulunabilir (KPMG 2011, 24; Main ve Hespeneide 2012, 127). Kurul uluslararası raporlama ile ilgili standartlar ve kılavuzların geliştirilmesine öncülük etmektedir ve bu amaçla aşağıdaki rolleri üstlenmektedir (<http://www.theiirc.org/>):

- Entegre raporlama ile ilgili hükümetler, kurum ve kuruluşlar, işletmeler arasında uyum sağlamak.
- Öncelikli çalışma gerektiren alanlarda planlar ve gelişimler yapmak.
- Entegre raporlamanın kapsam ve elementlerini düzenleyen kapsamlı “Entegre Raporlama Çerçevesi”ni oluşturmak.
- Entegre raporlamanın gönüllü veya zorunlu olmasını değerlendirmek.
- Entegre raporlama uyumu çalışmalarını ilgili kuruluşlar ve düzenleyiciler ile birlikte desteklemek.

## 4. ENTEGRE RAPORLAMA UNSURLARI

### 4.1. Finansal Raporlama

Entegre raporlama finansal raporların ve sürdürülebilirlik raporlarının bir karışımı olarak ifade edilmektedir. Finansal raporlama işletmenin finansal tablolar, ekleri, dipnot ve diğer açıklamalarla mali durumunu ilgili taraflara sunmasıdır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’na göre halka açık işletmelerin sunması zorunlu finansal tabloları ise Finansal Durum Tablosu, Kapsamlı Gelir Tablosu, Nakit Akış Tablosu ve Özkaynak Değişim Tablosu olarak sayılabilir.

Entegre raporlarda finansal raporlar detaylı olarak finansal olmayan bilgilerle ilintili olarak aktarılmakta, finansal analiz ve tahminlere yer verilmektedir. Finansal tablo kullanıcıları finansal raporlarda bulunan bilgilerin tamamını entegre raporlarda bulabilmektedirler. Ek-2’de özetleri sunulan entegre raporlardan Absa Grup’a ait entegre rapor incelendiğinde bu durum açıkça görülebilecektir.

### 4.2. Sürdürülebilirlik Raporlaması

Sürdürülebilirlik raporlaması ise finansal olmayan bilgilerin rapor halinde



ilgili taraflara sunulmasıdır. Sürdürülebilirlik raporlamasına odaklanırken kurumsal sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarını kısaca açıklamakta yarar vardır. Kurumsal sürdürülebilirlik, şirketlerde uzun vadeli değer yaratmak amacıyla, ekonomik, çevresel ve sosyal faktörlerin kurumsal yönetim ilkeleri ile birlikte şirket faaliyetlerine ve karar mekanizmalarına uyarlanması ve bu konulardan kaynaklanabilecek risklerin yönetilmesidir. Geleneksel büyüme ve kar maksimizasyonu modeline alternatif olarak ortaya çıkmış, gelişmekte olan bir yönetim kuramı olarak kabul edilmektedir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı ise ilk olarak 1987 yılında yayınlanan Brundtland Raporu'nda tanımlanmıştır. Genel kabul gören bu tanıma göre sürdürülebilir kalkınma; "gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneklerini tehlikeye sokmaksızın bugünkü kuşakların ihtiyaçlarını karşılamaktır"<sup>3</sup>.

Sürdürülebilirlik raporlamasında temel olarak üç boyut ele alınmaktadır. İşletmenin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları detaylı olarak aktarılmaktadır (Tablo 1).

**Tablo 1. Sürdürülebilirlik Raporu: Küresel Raporlama Girişimi (GRI) Ölçülerine Göre Özeti**

GRI Ölçüleri
<b>Bölüm I</b> <b>İşletme Yapısına Dair Açıklamalar</b>
<b>1. Üst Yönetim Açıklamaları</b>
<b>2. İşletme ile İlgili Bilgiler</b> İşletme adı, başlıca ürün, yeri ve merkezi
<b>3. Raporlama Değişkenleri</b> Raporun Profili Raporun Kapsamı ve Sınırları GRI İçerik Endeksi Güvence
<b>4. Kurumsal Yönetim, Bağlılık, Önem (Governance, Commitments, and Engagement)</b> Kurumsal Yönetim Dış Girişimlere Bağlılık (Commitment to External Initiatives) Paydaşlara Verilen Önem (Stakeholder Engagement)

3 İMKB, 2011, "Sürdürülebilirlikle ilgili özet bilgiler", İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İstatistik Müdürlüğü, Mayıs 2011, s. 1, [http://www.imkb.gov.tr/datum/surdurulebilirlik/surdurulebilirlik\\_ozet\\_bilgiler.pdf](http://www.imkb.gov.tr/datum/surdurulebilirlik/surdurulebilirlik_ozet_bilgiler.pdf).

<b>Bölüm II</b> <b>Yönetimin Yaklaşımına Dair Açıklamalar</b> <b>(Disclosures on Management Approach)</b>
Ekonomik Performans, Çevre, İnsan Gücü, İnsan Kaynakları, Toplum ve Ürün ile ilgili
<b>Bölüm III</b> <b>Performans Ölçüleri</b>
Ekonomik
Çevresel
İnsan Kaynakları ve İyi Çalışma Ortamı (Labor Practices and Decent Work)
İnsan Hakları
Toplum
Ürün Sorumluluğu

Kaynak: Sustainable Disclosure Database (2012)'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

## 5. ENTEGRE RAPORUN YAPISI VE ÇERÇEVELER

### 5.1. Entegre Raporun Yapısı ve King III Kodu

Entegre raporlar finansal ve sürdürülebilirlik raporlarının tek bir rapor olarak sunulması idi. Entegre raporlar temel olarak aşağıdaki formatta sunulmaktadır. Bu format Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu'nun yayımladığı, "King Report on Governance for South Africa 2009" (King III), sadece King III kılavuzunda belirlenen sınırlar dahilinde yapılmaktadır.

Entegre raporlamada öncülük yapan ülkelerin başında Güney Afrika gelmektedir. Entegre raporlamanın zorunlu kılındığı ilk ülke olan Güney Afrika'da halka açık işletmeler raporlarını King III kılavuzuna göre hazırlamaktadırlar. Bu ülkede zorunluluk, Mart 2010'da getirilmiştir. Güney Afrika'da Entegre Raporlama Kurulu, 2010 yılında konu ile ilgili öncülük yapmak üzere kurulmuş, Profesör Mervyn King başkanlığında oluşturulan King Komitesi gibi çalışma grupları ile entegre raporlamanın gelişimini sağlamıştır (Sustainability 2011, 3-5). King Raporu ismini kurulun başkanı Mervyn King'den almaktadır.

King III ilkeleri olarak entegre raporlamada olması gereken özellikler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Sustainability 2011, 18):

- Paydaşlarla etkili bir iletişim zaruridir.
- Entegre raporlama materyal, ilgililik, kaynaklara ulaşma konularında karşılaştırmalı olarak açık bir şekilde açıklamalara odaklanmalıdır.

- Entegre raporlama işletmenin resmi raporlama sürecine dahil edilmelidir.
- Etkili raporlama yılda en az bir kere yapılmalıdır.
- Entegre raporlama ve açıklama bağımsız denetim güvencesi ile yapılmalıdır.

King III'e (2009) göre entegre raporlar aşağıdaki sıralamayı takip etmelidir ([www.pwc.com](http://www.pwc.com), 2009, 1-10):

**Tablo 2. King III Entegre Rapor Yapısı**

<b>IIRC Entegre Rapor Yapısı</b>	
<b>1.</b>	<p><b>1. Entegre rapor hazırlama</b></p> <p>1.1. Entegre rapor hazırlama 1.2. King III açıklaması 1.3. İşletmenin varlığının sürdürülmesi (going concern) ile ilgili bilgiler 1.4. Yöneticilerle ilgili bilgiler vb.</p> <p>1.14.</p>
<b>2.</b>	<p><b>2. Yıllık Ücretlendirme ile ilgili kısımlar</b></p> <p>2.1. Ücretlendirme raporu 2.2. Genel zorunlu açıklamalar 2.3. Temel ödemeler ve pirimler vb.</p> <p>2.5.</p>
<b>3.</b>	<p><b>3. Denetleme Kurulunun Raporu</b></p> <p>3.1. Denetleme kurulunun denetimi nasıl yaptığı ile ilgili açıklamalar 3.2. Bağımsız denetçilerin gerçekten bağımsız olduğuna dair denetim kurulunun görüşü</p> <p>3.15.</p>
<b>4.</b>	<p><b>4. Ara Dönem (Interim) Finansal Performans Bilgileri</b></p> <p>4.1. 4.2.</p>
<b>5.</b>	<p><b>5. Özetlenmiş Finansal Bilgiler</b></p> <p>5.1. İşletme tüm bir entegre rapor yerine özet entegre rapor yapmalıdır. 5.2. Özet entegre rapor temelli olmalıdır.</p>
<b>6.</b>	<p><b>6. Bağlı Şirketlerin Yıllık Raporu</b></p> <p>6.1. Grubun yönetimi.</p>

2011 yılında gerçekleştirilen çalışmada, aşağıdaki bölümlerin de raporda olması istenmiştir (Sustainability 2011, 7).

**Tablo 3. Eklenmesi Tavsiye Edilen Bilgiler**

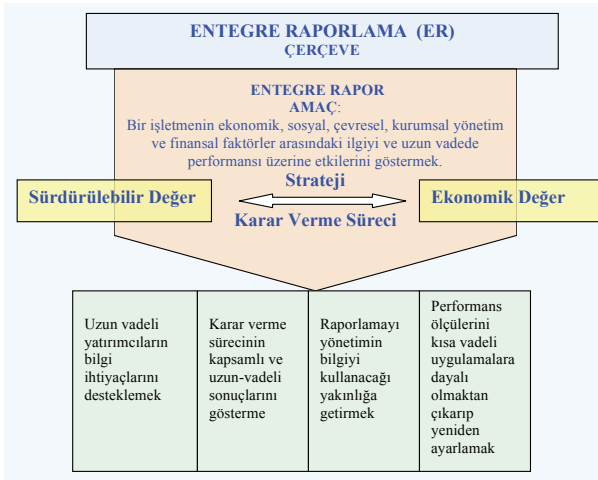
Bölüm 3.1.	Entegre raporun kapsamı ve sınırları
Bölüm 3.2.	Genel olarak işletmenin faaliyetleri, işletme modeli, değer yaratma şekli ve kurumsal yönetim
Bölüm 3.3.	İşletme risk ve fırsatları, işletmenin ekonomik, sosyal, çevre ve kurumsal yönetimi ile ilgili açıklamalar ve paydaşlarla olan ilişkisi
Bölüm 3.4.	Stratejik amaçları, temel değerler...
Bölüm 3.5.	İşletmenin performansı: Finansal performansı
Bölüm 3.6.	Gelecekte işletmenin performansının tahmini, açıklamalar
Bölüm 3.7.	Ücret ile ilgili açıklamalar
Bölüm 3.8.	Analitik açıklamalar

### 5.2. Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi (IIRC Framework)

IIRC, entegre raporların nasıl hazırlanacağına dair ilkeleri belirleyecek olan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'ni hazırlamaktadır. Bu çerçevenin yakın zamanda biteceği belirtilmektedir (IIRC 2012). Çerçeveden önce yayımlanan çalışmalarda raporların nasıl olacağına dair bir fikir oluşmaktadır. Ancak çerçevenin detaylı raporlama kurallarından ziyade ilke bazlı olacağı beklenmektedir (Adams ve Simnett 2011, 295).

Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi kapsamında entegre raporlama ve süreci aşağıdaki gibi özetlenmektedir (Şekil 4). Şekil'de raporlamanın tanımı, işletmede yeri ve hedefledikleri belirtilmektedir.

#### Şekil 4. Uluslararası Entegre Raporlama Kapsamında Entegre Raporlama, 2011.



Kaynak: Adams ve Simnett 2011, s. 296.

IIRC Çerçevesi'ne göre entegre raporların yapısı şu şekilde olmalıdır (Main ve Hespeneheide 2012, 131).

**Tablo 4. IIRC Entegre Rapor Formatı**

IIRC Entegre Rapor Yapısı	
1	<b>Örgütsel Genel Bakış ve İş Modeli</b> Kısa, orta ve uzun dönemde işletme ne yapar, sürdürülebilir değer nasıl yaratılmaktadır.
2	<b>Faaliyet ile İlgili Bilgiler, Risk ve Fırsatlar</b> İşletme hangi koşullarda faaliyetlerini sürdürmektedir, en önemli kaynakları nelerdir ve bunlarla ilgili risk ve fırsatların durumu nasıldır.
3	<b>Stratejik Amaçlar ve Bu amaçları Gerçekleştirecek Stratejiler</b> İşletmeler nereye varmak istemektedir ve nasıl ulaşacaktır.
4	<b>Kurumsal Yönetim ve Ücretlendirme</b> İşletmenin yönetim yapısı, yönetim stratejileri nasıl desteklemektedir, ücretlendirmeye olan bakış açısı nasıldır.
5	<b>Performansı</b> İşletmenin stratejik amaçlarına ve diğer stratejilere ulaşma derecesi ne durumdadır.
6	<b>Geleceğe Bakış</b> İşletme stratejik amaçlarına ulaşmada ne tür fırsatlar, zorluklar ve belirsizlikler ile karşılaşmaktadır, gelecekteki performans ve stratejileri nelerdir.

Gerek King III gerekse IIRC Çerçeve yaklaşımı, entegre raporlamanın nasıl yapılacağına dair rapor hazırlayıcılarına bilgi sunmayı hedeflemektedirler. Entegre raporlamanın uygulamasında içerik açısından farklılıklar olsa da temel ilkeler aynıdır. Bu raporlarda işletmenin hem finansal hem de sürdürülebilirlik bilgilerinin bileşimini görmek mümkündür. Ek-1 ve Ek-2 iki farklı ülkede hazırlanmış entegre raporu özeti sunmaktadır. Bunlardan birincisi Southwest Havayolları'na ait 2009 raporudur (Hong 2010). Diğeri ise Absa Grup Afrika Ülkeleri faaliyetleri ile ilgili 2011 entegre raporudur. Absa Grup raporu, hem IIRC mevcut yaklaşımlarını hem de King III'ü dikkate alarak hazırlamıştır (Absa Grup 2011, Entegre Raporu, Ek-2).

## 6. TÜRKİYE'DE ENTEGRE RAPORLAMA

Türkiye'de finansal raporlama halka açık işletmeler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na (UFRS) göre yapılmaktadır. Bu standartlar Türkiye Finansal Raporlama Standartları olarak Türkçe'ye tercüme edilmiştir.

Sürdürülebilirlik raporlaması ise çoğunlukla faaliyet raporlarının içinde yapılırsa da, ayrı bir raporlama olarak yapılması her geçen gün artmaktadır. Birçok işletme GRI'ya raporlarını kaydetmekte ve çeşitli düzeylerde

raporlarını tescil ettirmektedirler. Ancak bunun düzenli olarak ve yaygın bir şekilde yapıldığını söylemek için henüz çok erkendir. Fakat Türkiye her geçen gün önemi artan sürdürülebilirlik raporlamasını önemsemekte ve bu doğrultuda hazırlıklar yapmaktadır. Bunlardan en önemlisi İMKB'nin çalışmasıdır.

“Borsaların çevresel, sosyal, kurumsal yönetim konularındaki risklerine ilişkin politika oluşturmaları sürecinde şirketlere yol gösteren ve şirketlerin sürdürülebilirlik politikalarına ilişkin bilgiyi de sorumlu yatırımcılara ileten bir platform oluşturmak gibi çok önemli bir misyona sahip olduğu düşüncesinden hareketle, İMKB de 2010 yılında Türk İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği ile işbirliği içerisinde “İMKB Sürdürülebilirlik Endeksi Projesi”ni başlatmıştır” (İMKB 2011, 10).

Entegre raporlama konusunda Türkiye birçok ülke gibi henüz başlangıç aşamasındadır. Sürdürülebilirlik raporlamasının yaygınlaşması ile birlikte entegre raporlamanın ön plana çıkacağını düşünmek yanlış olmaz. Uluslararası entegre raporlama standartlarının ve çerçevesinin yerleşmesi ve yaygınlaşması ile Türkiye’de de bu raporlamanın yaygınlaşacağı tahmin edilebilir. Tıpkı UFRS’de olduğu gibi, Türkiye yaygınlaşan entegre raporlama yaklaşımını hızla adapte edecek alt yapıya ve tecrübeye sahiptir.

## 7. SONUÇ

Entegre rapor, işletmenin faaliyetlerine dair finansal raporların ve sürdürülebilirlik raporlarının tek bir rapor olarak sunulduğu rapordur. Entegre raporlamanın sürdürülebilirlik (finansal olmayan) ve finansal yönü bulunmaktadır.

Finansal raporlama endüstri döneminin raporlaması olarak kabul edilmekle birlikte işlevi ve önemi devam etmektedir. Ancak, potansiyel yatırımcılar gibi kesimlerin bilgi ihtiyacını sağlamakta yeterli görülmemektedir. Bu nedenle hem finansal hem de finansal olmayan bilgileri “Tek Rapor” olarak sunan entegre raporlar (ER) gün geçtikçe artmaktadır.

Entegre raporlama 159 yıllık geçmişi olan finansal raporlama ve 15-20 yıllık geçmişi olan sürdürülebilirlik raporlamasına kıyasla oldukça yeni bir kavramdır. Gelişiminin hızlı olmasının, genç olan sürdürülebilirlik ve yaşlı olan finansal raporlamanın bir araya getirilme becerisine bağlı olduğu söylenebilir. Bu raporlamanın henüz ilk yılları olduğunu da kabul etmek gerekir.

Entegre raporlamada, bu raporlamanın zorunlu olduğu ilk ülke olan Güney

Afrika ön plana çıkmaktadır. Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu bu raporlamanın çerçevesini oluşturan ve uygulamasına öncülük eden kuruluş olarak önemli rol oynamaktadır.

Finansal raporlama ile başlayan kurumsal raporlama gelişimi, detaylı ve çeşitlilik arz eden raporlarla devam etmektedir. Sürdürülebilirlik raporlaması 2000’li yıllarda, entegre raporlama ise 2010’lu yıllarda kurumsal raporlamaya katılmaktadırlar. 2020’li yıllarda ise entegre raporlamanın etki ve kapsam olarak, finansal raporların bir adım önüne geçeceği tahmin edilmektedir.

Entegre raporlama konusunda Türkiye birçok ülke gibi henüz başlangıç aşamasındadır. Sürdürülebilirlik raporlamanın yaygınlaşması ile birlikte entegre raporlamanın ön plana çıkacağını düşünmek yanlış olmaz. Uluslararası entegre raporlama standartlarının ve çerçevesinin yerleşmesi ve yaygınlaşması ile Türkiye’de de bu raporlamanın yaygınlaşacağı tahmin edilebilir. Tıpkı UFRS’de olduğu gibi Türkiye yaygınlaşan entegre raporlama yaklaşımını hızla adapte edecek alt yapıya ve tecrübeye sahiptir. Bu nedenle entegre raporlamanın ülkemizde uygulanması kolaylıkla başlatılabilir.

Entegre raporlama konusunda ilk çalışmalardan biri olan bu çalışmaya ek olarak, entegre raporlamanın önemi ve nasıl yapıldığına dair örnekler ve uygulamaları incelenerek, farklı açıdan analiz edilebilir. Bundan sonraki çalışmalarda, entegre raporların içerikleri ve sunduğu bilgilerin kalitesini değerlendiren, entegre raporlamanın Türkiye’de gelişimi için gerekli çalışmaların nasıl olacağını kapsayan araştırmalar yapılabilir.

## 8. KAYNAKÇA

Absa Group. 2011. Entegre Raporu, [www.absa.co.za](http://www.absa.co.za).

Adams, S. ve R. Simnett. 2011. “Integrated Reporting: An Opportunity for Australia’s Not-for-Profit Sector”, Australian Accounting Review, No. 58, Vol. 21, Issue 3: 292-301.

CRRRA. 2010. CRRReporting Awards’10, Global Winners & Reporting Trends, Nisan: 1-36.

Eccles, R.G. ve K. Armbrester. 2011. “Integrated Reporting in the Cloud”, IESE Insight, First Quarter, Issue 8: 13-21.

Gary, C.M., A. Fagerström ve L.G. Hassel. 2011. “Accounting for Sustainability: What Next? A Research Agenda”, Annals of Faculty of Economics, July, Vol. 1, Issue Special: 97-111.

Hong, A. 2010. "Southwest Airlines One Report Review": 94-98; Edited by: Eccles, R.G., B. Cheng ve D. Saltzman. 2010. The Landscape of Integrated Reporting Reflections and Next Steps, Harvard Business School.

IIRC. 2012. "Towards Integrated Reporting, Communicating Value in the 21st Century": 1-30, [www.theiirc.org](http://www.theiirc.org).

İMKB. 2011. "Sürdürülebilirlikle İlgili Özet Bilgiler", İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İstatistik Müdürlüğü, Mayıs: 1-11.

Jeyaretnam, T.L. ve K.N. Siddle. 2010. "Integrated Reporting: A Perspective from Net Balance": 33-37; Edited by: Eccles, R.G., B. Cheng ve D. Saltzman. 2010. The Landscape of Integrated Reporting Reflections and Next Steps, Harvard Business School.

Kanzer, A.M. 2010. "Toward a Model for Sustainable Capital Allocation": 45-57; Edited by: Eccles, R.G., B. Cheng ve D. Saltzman. 2010. The Landscape of Integrated Reporting Reflections and Next Steps, Harvard Business School.

King III. 2009. "Disclosure Requirements": 1-10, [www.pwc.com](http://www.pwc.com).

KPMG. 2011. "International Survey of Corporate Responsibility Reporting": 1-34, [www.kpmg.com](http://www.kpmg.com).

Main, N. E. Hespeneide. 2012. "Integrated Reporting: The New Big Picture", Deloitte Review, Issue 10: 125-137.

Sustainability. 2011. "Framework for Integrated Reporting and the Integrated Report: Discussion Paper": 1-26, [www.sustainabilitysa.org](http://www.sustainabilitysa.org).

White, A.L. 2010. "The Five Capitals of Integrated Reporting: Toward a Holistic Architecture for Corporate Disclosure": 29-32; Edited by: Eccles, R.G., B. Cheng ve D. Saltzman. 2010. The Landscape of Integrated Reporting Reflections and Next Steps, Harvard Business School.

<http://database.globalreporting.org/>. 2012.

[http://www.imkb.gov.tr/datum/surdurulebilirlik/surdurulebilirlik\\_ozet\\_bilgiler.pdf](http://www.imkb.gov.tr/datum/surdurulebilirlik/surdurulebilirlik_ozet_bilgiler.pdf). 2012.

<http://www.kurumsal-surdurulebilirlik.org/surdurulebilirlik-raporlama-sinda-yeni-donem-entegre-raporlama-yontemleri>. 2012.

<http://www.theiirc.org/>. 2012.



## Entegre Rapor Örnekleri

### Ek-1. Özet Southwest Havayolları Tek Raporu, 2009.

**Appendix1:** Structure of the 2009 Southwest Airlines One Report

Page	Title	GRI G3 Index
Front	Cover	
Front	Contents & Southwest Way	[2.1] Name of the organization
1	(Picture)	
2	To Our Stakeholders	[1.1] Statement from the top [3.1] Reporting period [3.2] Date of most recent previous report [3.3] Reporting cycle [3.5] Process for defining report content [3.6] Boundary of the report [3.11] Significant changes
3	To Our Stakeholders	[1.2] Statement from the top [3.5] [3.6] [3.1]
4	(Cover: Our Performance)	
5	Financial Highlights	[2.8] Scale of the reporting organization [EC1] Direct economic value
6	Southwest Airlines at a Glance	[2.7] Market served [2.8] [LA1] Total workforce by employment category
7-11	Year in Review	[2.10] Awards (p.7)
12-13	Ten-Year Summary	[2.8] [EC1]
14	The Pursuit of Customer Happiness: A True Measure of Performance	
15	(Picture)	
16-17	(Cover: Our People)	
18	Employees: Living the Southwest Way	[EC3] Coverage of the organization's defined benefit plan obligations [LA1] [LA3] Full-time employees' benefits [LA11] Programs for skills management and lifelong learning
19	(Picture)	

20-21	Employees: Living the Southwest Way		
22-25	Customers: Why We Fly	[2.10] (p.22)	
26-29	Communities: Share the Spirit (including picture with short description)	[EC1] [EC8] Public benefit	
30	LIFT Coffee: A Cup Above the Rest		
31	(Picture)		
32-33	(Cover: Our Planet)		
34	Operating with a Green Filter		[3.3] [EN5] Energy saved
35	By the Numbers		[2.10] Awards (p.37)
36-37	Green Gas Inventory	[EN6] Energy-efficient or renewable energy based products and services	[EN16] Total GHG emissions
38-39	Jet Fuel Conservation: Reducing Our Environmental Impact	[EN18] Reductions of greenhouse gas (GHG) emissions	
40-41	Greener Ground Support Equipment		
42-43	(Cover: Our Passion)		
44-45	Corporate Information	[4.2] Indicate whether the Chairman is also the C.E.O. [4.3] The number of independent / non- executive members of the highest governance body	

		[4.4] Mechanisms for shareholders and employees to provide recommendations to the highest governance body
46	GRI G3 Index	[3.4] Contact point [3.12] Location of the Standard Disclosures
Back	Assurance	
Back	Mission and Vision	[2.4] Location of the headquarters
Notes: Some GRI G3 Indexes for C+ level that are not the above table can be found in other places.		
1. 2009 U.S. Securities and Exchange Commission Form 10-K ( <a href="http://www.southwest.com/investor_relations">http://www.southwest.com/investor_relations</a> )		
[2.2] Primary brands, products, and/or services		
[2.3] Operational structure of the organization		
[2.5] Number of countries where the organization operates		
[2.6] Nature of ownership and legal form		
[2.9] Significant changes during the reporting period		
2. Addressed throughout the report		
[3.7] State any specific limitations on the scope or boundary of the report		
[4.14] List of stakeholder groups engaged by the organization		
[4.15] Basis for identification and selection of stakeholders		
3. 2010 Proxy Statement ( <a href="http://www.southwest.com/investor_relations">http://www.southwest.com/investor_relations</a> )		
[4.1] Governance structure of the organization		
4. N/A		
[3.8] Reporting on joint ventures, subsidiaries, leased facilities, outsourced operations, and other entities		
[3.10] Explanation of the effect of any re-statements of information provided in earlier reports		
Appendix Source: Aram Hong.		

## Ek-2. Özet Absa Grup Entegre Raporu (G. Afrika Faaliyetleri ve Diğer Afrika Ülkeleri Dahil).

<i>Overview of our Integrated Annual Report and the Absa Group.</i>	<i>Commentary by our leadership on the operating environment, strategy execution and managing material issues.</i>	<i>Summarised explanation of our approach to governance, regulations, risk and remuneration.</i>	<i>Strategic execution and our goals.</i>	<i>Our shareholder information, five-year financial summary, summarised financial statements and other useful resources.</i>
Absa at a glance	2011 review by our leadership	Managing governance, regulations, risks and remuneration	In closing	Information on our shareholders and financials
2 - 9	12 - 49	52 - 91	94 - 95	98 - 137
<b>2</b> The story of Absa at a glance	<b>12</b> Our Chairman reflects on the issues affecting us	<b>52</b> A review of how we govern our business	<b>94</b> Our strategic delivery and 2012 targets	<b>98</b> Shareholder information
<b>4</b> Our Group profile	<b>18</b> A summary of our stakeholder engagement	<b>61</b> Our response to the regulatory environment		<b>100</b> Five-year financial summary
<b>5</b> Our operating structure	<b>20</b> Our Group Chief Executive reviews performance	<b>64</b> How we manage our risks		<b>102</b> Summarised financial statements
<b>6</b> The people who lead and govern Absa	<b>24</b> The material issues that inform our strategy	<b>74</b> How we link remuneration to performance		<b>129</b> Glossary
	<b>38</b> Our Group Financial Director's analysis			<b>133</b> Acronyms
	<b>42</b> A review of our segments			<b>137</b> Administration and contact details